

POST ANTE – SUBJEKTIVITET I DEN BLÅ LUFT.
TIL EN OMGÅELSE AF BEVIDSTHEDSPARADIGMET, ELLER FOR EN TEORI OM POLITISKE OPGØR
UDEN SIKKERHEDSNET I FORUDGÅENDE FÆLLES FORESTILLINGER. MED HENBLIK PÅ EN
UNDERSØGELSE AF SPØRGSMÅLET OM DE “SAMFUND”, HVOR DER KUN ER POLITIK OG INGEN
BEVIDSTHEDSMÆSSIGE STRUKTURER, DER HAR MED OPRETHOLDELSEN AF SUBJEKTIVITET AT
GØRE

Af Carsten Juhl

I – VERDENSVENDTHED

“Hvor fine lynes rene arbejde opbruger
Utallige ædelstene ved umærkelig afskumning,
Og hvilken fred synes da at blive født!
Når en sol ligger sig til hvile over afgrunden,
Rene værker fra en evig årsag,
Tiden slår gnister og drømmen er viden.”

Paul Valéry, *Le cimetière marin* [Den havvendte kirkegård], (1920), in: *Œuvres*, bind I, Pléiade, Paris: Gallimard, 1957, s. 148.

Digtet og billedkunsten er de udadvendte aktiviteter, der giver filosofien argumenter og gehalt til at forsøge at præge sine menneskelige omgivelser i en kosmopolitisk eller internationalistisk retning. Selv når de vendes mod ophavspositionen som kærlighedsdigt eller selvportræt, kan de ikke undgå at måtte tage sig af sproget og billedet, hvorfor også private opgør med gestus ender med at blive konceptuelle og genreundersøgende. – Det har noget at gøre med digtets og billedkunstens oprindelse som formens tilholdssted, hvad Martin Heidegger og Michel Serres har forklaret os: Formen er begyndelsens identitet. – Og verden venter mere og mere på begyndelser, der omfatter al politik og al økonomi. Denne tekst er endnu en skitse til en sådan begyndelse...

II – SAMFUNDET ER SAMTVUNGET

Efter den italienske februar-marts bevægelse i 1977 tilbragte jeg en del tid med at overveje, hvordan en bevægelse, der havde inddraget og mobiliseret så store dele af italiensk ungdom blandt studerende og industriarbejdere, kunne løbe ud i sandet i løbet af fire år. Det skyldtes ikke bare parlamentspartierne rænker – det såkaldte “historiske kompromis” mellem katolikker og kommunister – og den meget manipulatoriske politik, der blev ført fra massemediernes side: “Enten for staten eller for terrorismen”. For bevægelsen stillede med en alternativ offentlighed og havde et betydeligt dagblad på sin side, *Lotta Continua* (= “fortsat kamp”), samt et utal af lokalradioer i de store byer, som de unge lyttede til hele tiden, såsom *Radio Alice* i Bologna, som det kommunistiske bystyre dog lukkede med vold. Nej, det var selve antagelsen om *et samfund med klassekamp*, der ikke holdt til de politiske angreb. Klassekamp i ét hvad? Så da *Lotta Continua* og radioerne gav parolen “Hverken med staten eller med terroristerne”, var det indlysende for alle i bevægelse i 1977, at det vrimlede med positioner, der kunne indtages og hvorfra der kunne kritiseres. Revolutionen var “multideviationistisk” og “diffus”, som jeg skrev til vennerne i *Invariance*, uden at de syntes om tanken.

Debord brød sig heller ikke om 77-bevægelsen, der forekom ham at være uden klassesubjektivitet,¹ og Camatte brød sig ikke om, at opgøret med staten blev diffust og bevægede sig

---

¹ Jf. Debords *Préface à la quatrième édition italienne de la “Société du spectacle”* [Forord til den fjerde italienske udgave af “Skuespilsamfundet”], Paris: Champ Libre, 1979, især s. 30-41. Den er dateret

hele tiden ad skæve veje, hvor vold og parodi kæmpede om det "stilistiske" overtag. For Debord og Camatte var opgøret og dets indre kritiske potentiale ikke målsøgende nok. Debord ville en udgave af Lukács' proletariske bevidsthed, mens Camatte ville fællesskabet, et *Gemeinwesen*, som han skrev under henvisning til den unge Marx og *Parisermanuskripterne* fra 1844. Det diffuse i bevægelsen blev ikke opfattet som en løbende undergravning, en "sub/version", som det hedder i min "Omkring det væsentligst overfladiske", men som en mangel på fokus, centrum og samling.

Og mærkeligt nok blev situationisten og Invariances redaktør slet ikke opmuntret af hele det opgør med sociologiens tænkning "i båse", som de autonome stod for. I 1977-bevægelsen var der intet "socialt" nag, fordi der hverken var adskillelsen mellem intellektuelle og folk eller mellem "elite" og "almindelige mennesker". Hele denne ideologiske konstruktion, som både fascister og stalinister altid har brugt, forsvandt i bevægelsen takket være det *multideviationistiske* eller afveje-genererende moment, der om ikke styrede bevægelsen, så udgjorde en afgørende bestanddel af dens daglige liv. Det mærkede man tydeligst under stormødet i Bologna september 1977, hvor bevægelsens "kreative" dele (byindianere, feminister, *Il Cerchio di gesso*-tidsskriftet i nærheden af Félix Guattari, L'Erba Voglio-gruppen som jeg var sammen med, Dario Fo og hans teaterfolk osv.) holdt til inde i Bolognas centrum, mens de "politiske" autonome skændtes på stadion udenfor om voldsanvendelsen og organisationernes opbygning. Her drejede det sig om den berømte modsætning mellem spontanister og leninister, hvor mødedeltagerne begyndte at afmontere bænkene på stadion for at slå hinanden med dem, selvom begge gik ind for både vold og organisation, men blot doserede dem forskelligt. Den grundlæggende splittelse mellem "kreative" og "politiske" blev kun uddybet i september 1977, selvom alle fandt nogenlunde sammen hen under aften den 25. september for at demonstrere mod arrestationen af bl.a. *Radio Alices* folk. Set i bakspejlet medførte arrestationerne, at bevægelsen stivnede og gav plads for politisk resultatsøgning ved bl.a. at fokusere på politiske ledere og deres bortførelse som en slags modtræk. Jeg erindrer selv den følelse af, at der var et vendepunkt i bevægelsen, og at den kunne gå i begge retninger: både mere revolution og mere kontrarevolution. Noget skulle styrkes og blive tydeligere, eksempelvis fornødenhedernes distribution uden penge som Gustav Bunzel foreslog herhjemme med sin teori om bonsystemet (der gik over i SABAE's arbejdskritik: Selskabet af Bevidst Arbejdssky Elementer), eller en stor satsning på ophævelsen af kønsbarriererne, sådan som de radikale feminister omkring *La Zizzania* og *Sotto Sopra* foreslog. Der var dengang ligesom under den seneste bølge – årene 2011-2013 og frem til opgivelsen af Aleppo i 2015 – den karakteristiske fornemmelse af, at alle gamle satsninger dukkede op igen, men på en anden måde, der ikke desto mindre var vendt mod den samme usikre og dog fortsat nødvendige forløsning. Så det kunne være mere end en tanke, at det revolutionære moment ikke bare er for stort for sociologiens opdelinger i "båse" og klasser, som jeg skrev for lidt siden, men også for forbindelsen mellem kroppene og det kollektive. Det er selve den manglende pasform dem imellem, der må fremhæves hele tiden. Menneskene og verden går ikke op "af sig selv" i kraft af f.eks. autonomi for den enkelte eller for en gruppe for slet ikke at tale om dualisternes "frie vilje". Det er ikke kun fjenderne, der er et problem, selvom fjenderne legemliggør mere grundlæggende vanskeligheder, men det er grundlaget, der betinger den magtkonstruktion og den "diskursorden" (Foucault), som skal omkalfatres. Det er forholdet mellem Væren/Seyn og væren/Sein, mellem Væren som vilkår og den singulære værenstilstand, der skal undersøges, såfremt det er artikulationerne mellem hvad der kan være autonomt og hvad der kan være heteronomt, som interventionen gælder. For vilkåret i Væren kan være lavbetingende, mens den korte væren i den singulæres tilstand givetvis er højebetingende, "konditionerende" som Hannah Arendt forsøgte sig med (og Lyotard også i 1979), da hun ville løsrive aktionen, den menneskelige virksomhed og dens institutioner, fra en onto-ontologisk forankring.

---

januar 1979 af Debord selv og afslører, at han vil undgå at tage stilling til *Autonomia* 1977 og til Moro-affæren 1978 ved at holde sig til nogle generaliteter, der skal forestille at være strategisk relevante, og ville måske også kunne være det i et samfund med en magtenhed, der omgav sig med et hof ligesom i Barokken.

Massagen af væren udgør et tilbagevendende tema i de *Beiträge zur Philosophie* (udgivet 1989), som Heidegger helligede indkredsningen af den *Ereignis*, der skulle sikre muligheden for en tilegnelse af væren fra det levende menneskes side og gøre det uden antropologiske hjælpemidler, som Agamben har understreget i afsnittet Intermezzo II i sin *Brugen af kroppene* (2014, dansk: 2019). Ifølge Reiner Schürmann skyldes den førnævnte pasforms bestandige krisekarakter, at artikulationen består i det samme dobbeltvrid, vi kender fra Möebius-bånd: “the normative double bind of gathering and dispersion, of unconcealing and concealing, of appropriation and expropriation.”² Og det er så den hypotese, som Lyotard baserede hele sin libidinalanalyse på i 1974 uden at kunne kende *Beiträge*. Altså tilegnelse af vilkår, men i det åbne, dvs. lukke vilkårene op uden satsning på nogen bekræftelse fra en egentlighed i en verden, den egentlighed som Adorno havde så stor en mistanke til. Kommer der atter en revolutionær proces i gang som i 2010-2013, vil den igen fremstå som diffus og multidevierende. Og intet er mere uegentligt end afveje. Det bliver så atter den strategiske lære fra tidligere opbrud, der skal holde sammen på de mange anstrengelser i den diffuse opstand. Det er derfor, at vi allerede nu skal begynde en “revolutionær konversation” med alle tilhængere af nationaldemokratiets ophævelse og pengenes umiddelbare afskaffelse.

III – DEN HISTORISKE SAMTID OG DENS TIDSBILLEDE

“Post Ante”: Efter hvad og før hvad? Er de forskellige skærpelser af eksisterende diktaturer – Fastlandskina, Saudi-Arabien, Ægypten, Rusland – og øgningen af racismen i en række europæiske demokratier – Danmark, Ungarn, Polen, Italien – et stort skifte? Eller noget der allerede lå i de forskellige diktaturers og demokratiers “begreber” og historie og ventede på udfoldelse?

III.1 – Maoismen, wahabismen, militarismen og Tjekaen var der allerede, men har udviklet sig efter Murens fald (1989) og etableringen af den globale undtagelsestilstand (2001):

1. Maoismen er blevet mere systematisk i sin undertrykkelse, nærmest overdådigt forfølgende og intimiderende. Hver dissident har 3-4 agenter efter sig og selv hustruer til dissidenter som Liu Xia havde to i otte år oven i et påbud om husarrest. Som *The Economist* og mange andre vestlige medier har været inde på, så har vi fornemmelsen af, at intimidering af enkelte medlemmer af dissidentfamilier nærmest slet ikke behøver at have fysiske og økonomiske grænser: Der er råd til det hele. Kina akkumulerer kapital med henblik på at øge kontrol: det afgørende er ikke så meget mere stat i en statskapitalisme som mere partistyring med, hvordan kontrollen kan udvides i det uendelige. Hannah Arendts totalitarisme-analyse tilsat en stærk Deleuze-hypotese bliver afgørende her.

2. Wahabismen har måttet gennemføre en moderne, antifeministisk og frihedsforfølgende stabilisering i en tidssvarende totalitær retning, dvs. bort fra et traditionalistisk og ørkenstammebaseret enevælde og frem til et spektakulært-militaristisk diktatur. Vestkunsten indgår i denne modernisering som et alibi for at forfølge og tortere femminister i al almindelighed og dissidenter i særdeleshed. Saudi-Arabiens kolerafremmende politik i Yemen er et udpræget moderne, biopolitisk træk. Moderne totalitært er også den ubønhørlige kamp mod de medier, den saudiarabiske stat ikke har styr på, såsom Al Jazeera: Her var og måske fortsat er Saudi-Arabien sammen med sine klientstater, Bahrain, Emiraterne og Ægypten, parat til at tage en krig med Qatar, selvom dette indebærer et allianceskift for Qatar i retning af *den kontrarevolutionære akse* i Mellemøsten, dvs. Rusland-Iran-Kina med samt Aksens klienter: Syrien, Libanon, Irak og Nordkorea. Saudi-Arabien har følt dette som en trussel og dens helt nye åbning mod Fastlandskina skal ses i dette lys: Saudierne har ikke brug for oliehandel med Kina på samme måde som iranerne, der p.t. er hovedleverandør i olie til det kinesiske fastland. Og

---

² R. Schürmann, “Riveted to a Monstrous Site: On Heidegger’s *Beiträge zur Philosophie*”, in: *The Heidegger Case – On Philosophy and Politics*, Tom Rockmore & Joseph Margolis ed., Philadelphia: Temple University Press, 1992, s. 319.

Kina er parat til at svække Aksen Moskva-Teheran-Beijing en kende. Givetvis for at undgå Saudi-Arabiens fjendskab mod den såkaldte "Silkevej", der udgør det bærende projekt for kinesisk politisk indflydelse og økonomisk ekspansion i den Tredje Verden (Afrika og Latinamerika samt rabundus økonomier som Ceylon-Sri Lanka og Hellas) til erstatning for amerikansk, britisk og russisk tilstedeværelse. Selv den franske tilstedeværelse i Vestafrika er vigende, mens den kinesiske er tiltagende.

3. Det ægyptiske militær er i dag i lommen på Israel og Saudi-Arabien og kan kun forfølge ægyptere og i ny og næ palæstinensere. Ægypten er Lumpen-totalitært og halvkolonialt afhængig af sine sponsor stater. Men omfanget af den ægyptiske hær gør den til en betydelig kontrarevolutionær kraft, som vi så i 2011, hvor den kunne forhindre, at der dukkede en rigtig offentlighed frem af revolutionen, især ved at benytte sig af moskeen i to-tre år som alternativ til den revolutionære opstand. Mange har således glemmt, i hvor høj grad 'nasserismen' var en militarisme, der brugte kæmperessourcer på at erobre Yemen for den Forenede Arabiske Republik, selvom det indebar en betydelig svækkelse i panser og ildkraft på Sinai-fronten. Modsætningen til Israel har altid været sekundær, mens forebyggelsen af revolution er de arabiske staters hovedansvar, og det eneste de er rigtigt organiseret til.

4. Tjekisten Vladimir Putin har militariseret en meget lille økonomi (på størrelse med Spaniens) for at kunne komme revolutionen i Mellemøsten (og før da autonomien i Kaukasus) i forkøbet. Putins alliance med den ortodokse kirke giver Sentjekaen et teokratisk præg midt i voldsorgiet i Syrien og de fem års bombninger af Aleppo, Ghouta, Deraa med mange flere byer. Der findes nok heller ingen russisk stat i forvaltningsmæssig forstand, når det kommer til stykket: kun militær, politi, kirke og fjernsyn. Filmen *Leviathan* (instruktør: Andrej Zvjagintsev, Rusland 2014) viser dette meget tydeligt, og de mange daglige katastrofer på grund af manglende vedligeholdelse af bygninger, institutioner og indkøbscentre taler deres tydelige sprog. Findes der en stat, er den atter – ligesom i 1930'erne – mest til fængsler, henrettelser og militære anlægsarbejder. For helt grundlæggende, så er en infrastruktur, der kun er skabt til sport og massemedier, en politisk og militær anordning til kontrol og disciplinering. (Findes der i øvrigt overhovedet en sportsgren, som ikke er nationalistisk og stabilitetsbekræftende i sit ideologiske og praktiske sigte?)

III.2 – Dernæst til nogle racistiske demokratier

Det er blevet skrevet før, men her skal det atter slås fast: Anden Verdenskrig var en krig mod diktaturer i Vesteuropa, men ikke mod den racisme, det nationalsocialistiske diktatur legemliggjorde, selvom vi ved, at den biopolitiske satsning på destruktion af "uværdige liv" udgjorde det bærende grundlag for det nationalsocialistiske syn på samfund og race som en enhed. Her var der en stat med et biopolitisk sigte og en biopolitisk forvaltning. – Lytter man til Churchills taler – og vi har lige kunnet se en glimrende film, om hvordan Churchill orienterede sig i månederne omkring Frankrigs fald – så kan man konstatere er det er "the nazi tyranny", der skal bekæmpes overalt fra strande og på høje (se instruktøren Joe Wright's *Darkest Hour*, UK 2017). Ikke racismen og slet ikke den "totalitarisme", som Hannah Arendt siden og endeligt – så endeligt som det nu kan lade sig gøre – fik udmøntet i en politisk filosofi, om hvad der kan komme til at styre menneskenes liv, såfremt den republikanske *ethos* ikke opretholdes, og verdens borgere tyer til etniske identiteter og dyrker disses forrang over det fælles gode for alle i verden. Ikke nok med det, men Churchill undlod systematisk at tale om nationalsocialisme, dvs. om den ideologi, der skaffede "tyranniet" næsten halvdelen af de tyske stemmer i Weimarrepublikkens sidste år. Det er i Churchills taler, at hele ideologien om antifascisme ligger skjult, dvs. på et meget lille og meget begrænset område af politisk-økonomisk forståelse, hvor der mangler alt for at indse, hvad der driver landene i krig mod hinanden. – Tænk i den forbindelse på krigen mod Bagdad, som Danmark deltog i på USA's, Englands og Australiens side i 2003-2011. Også den fik tildelt en label som en slags krig mod en "tyran", selvom den blev ført som en regelret angrebs- og erobningskrig med en lang række beslaglæggelser af rigdomme til følge og uden at der blev sparet

på bombninger af civile mål, akkurat som under Anden Verdenskrig. Og da tyrannen var fanget, så fik vi *Jyllandspostens* krigskarikaturer i 2006 for at holde hadet oppe og retfærdiggøre ødelæggelserne. Nej, der er racisme med lige fra begyndelsen af, og det i alle moderne krige, men den forekommer at være uvedgåelig: Faktisk turde selv *Jyllandsposten* og dens latterligt gennemskuelige propagandist Flemming Rose ikke påtage sig hadet til fjenden. Det absolut uretmæssige skulle retfærdiggøres på en eller anden måde. Det blev til de uinspirerede "profettegninger", hvis skabere tydeligvis manglende enhver tegneteknisk motivation og kunstnerisk intention. Mere ynkeligt kunne det ikke være. Men medierne var med på disse proto-fake news, bortset fra *Politiken* under Thøger Seidenfaden en kort stund. Men så var også *Politiken* på plads. – Som undertekst til min Maj 68-bog i 2014 havde jeg derfor "Den kunstneriske forsknings opgave bliver at uddybe og tydeliggøre kløften mellem udsyn og manipulation". Den opgave tilkommer i dag også alle andre undersøgelser, fra de mest politiske til de mest poetiske. Så den ligner, hvad Paul Valéry satte sig for, da han digtede og tegnede i den havvendte kirkegård ved Sète.

BEMÆRKNING: DET STORE ANTIHEGELIANSKE GREB BESTÅR DA I AT ADSKILLE BEVIDSTHED FRA AGENTURET. FAKTISK VAR DET DET, MARX FORSØGTE, DA HAN KÆMPEDE MED SPØRGSMÅLET OM KAPITALEN: EN OVERGRIBENDE UDBYTNING, DER VAR SÅ ALMEN OG ABSTRAKT, AT DEN IKKE SATTE SIG SOM EN BEVIDSTHED, SELVOM ET OG ANDET, F.EKS. LØNFORMEN IKKE VAR TIL AT GENNEMSKUE, OG DERFOR AFSTEDKOM "NEGATIV BEVIDSTHED". – DEN MANGLENDE TRANSPARENS I ØKONOMIENS AFLØNNINGSFORMER VAR DOG ALLIGEVEL IKKE NOK TIL ETABLERINGEN AF EN GENNEMGÅENDE BEVIDSTHEDSSTYRING. DET FORMÅR KUN ET FORBRUGERSAMFUND AF FRIE VELLØNNEDE INDIVIDER. – OVER FOR ET SÅDANT ULTRAKONFORMISTISK SELVTILFREDS SAMFUND STÅR ALT DET, DER HAR MED UMIDDELBARHED OG BRUD AT GØRE. DET AKUTTETS NATUR I REVOLUTIONEN SKJULER SIG DERFOR I SPØRGSMÅLET OM SAMMENFALDET MELLEM TEORI OG PRAKSIS. INDUKTIONEN VENDER TILBAGE HELE TIDEN.

IV – HVORDAN TALE/SKRIVE

I dette afsnit efter "Bemærkningen" drøftes kort, hvilket sprog vi bruger til at tale og skrive om revolution. Teorisproget må være allehånde og som oftest indgår det i en diskussion, der føres på andre sprog, typisk italiensk, fransk, tysk og somme tider på formidlingssproget engelsk, der dog mest er med, fordi det er hurtigt til at få oversat. Men at tale om revolutionen uden at inddrage den globale teoridiskussion er ligesom at tale om livet og lykken, døden og ulykken, dvs. eksistentielle tilstande. Det kan lade sig gøre, for revolutionen vedrører først og fremmest disse tilstandes svirren mellem stabilitet og ustabilitet, og da vi taler om sådanne tilstande og bevægelserne i dem med vore børn, kan vi slutte, at det er det samme sprog, vi bruger til at tale med vore børn, som det, vi bruger til at tale om revolution. Det giver de skandinaviske sprog den samme berettigelse som alle andre sprog i verden. Den kan forekomme smal i forhold til de mange gøremål, der italesættes uden om børnene og revolutionen, men den er grundlæggende, tæt på livsfølelsen og på oprindelsen til refleksion mere eller mindre som den æstetiske oplevelse, vi kender fra Kant, hvor refleksion knyttes til oplevelsen og spontaniteten i oplevelsen, som en slags stabilisering af det umiddelbare i sanseberørtheden ved hjælp af en sproglig videregivelse af oplevelsen. At Kant så begrunder denne overgang fra spontan oplevelse over umiddelbarhedens sproglige fordring til en følelse af, at der er en slags lov om videregivelighed, et æstetisk imperativ indlagt i samkvemmet menneskene imellem, kræver deduktion. Der er givetvis en æstetisk fordring, en blanding af krav og håb om, at alle kan forstå, hvad oplevelser er og stimuleres eller måske endog medberøres af videregivelsen af andres oplevelser (af natur, af kunst). At det så skulle skyldes en sans for kommunisme eller kommunalitet, en *sensus communis*, som Kant og senere Lyotard satsede på, er en anden og mere kompliceret sag, der straks rejser spørgsmålet om der overhovedet gives sådan noget som en almen subjektivitet, der så skulle kunne rumme den nævnte fællessans eller sans for fællesskab, *sensus communis*. Og det fører os nok ganske langt væk fra at tale om revolution som en empirisk, daglig sag knyttet til bestemte gøremål, der foregår i berøring med

penge, ejendom, rigdom, arbejdstid, udelukkelse og inklusion. For de kan altid laves om helt og aldeles, og deres tilstedeværelse er altid et emne for revolution. Fra morgen til aften. Og de forekommer mindre afhængige af videregivelse og kommunikation. De tilhører en anden slags spontanitet.

V – *Brugen af kroppene*

Alt som oversættelsen af Agambens *Brugen af kroppene* skrider frem, og tænkningen i teksten falder på plads, bliver det klart for mig, hvad der foregår med disse kroppe og den værenstilstand, hvori de indgår. Det er udbytningen og det modsatte af udbytning, der tilrettelægges, så begge kan analyseres uden klassesubjektivitet og uden statssubjektivitet. Med opløsningen af det almene subjekt og dets bærer, det menneskelige anliggende, udvides almenhed og anliggende, så spørgsmålet om deres relation bliver forsimplet uden at miste noget af det presserende eller akutte. Det bliver tværtimod så påtrængende, at kun et meget stærkt mellembegreb eller mellemfænomen, der til fulde indtager sin plads mellem væren og handling, kan vise os vej videre. Det mellembegreb/mellemfænomen kan kun være et proletariat, der derved fremkommer fra en helt anden kant, end fra det sted, hvor det kommunistiske evt. skal finde sin grundlæggelse: i sansningen af verden og de spring deri, som vi kalder oplevelser. Proletariatet er tættere på *infansen*, som Lyotard ville det,³ og tættere på spørgsmålet om lykke, som Marcello Tari skrev i 2017.⁴ Og det proletariske er den eneste mulige forbindelse mellem bios og zoè.⁵ Men til trods for al denne vitalitet, så vil et proletariat, der givetvis er det eneste, der kan frelse os *nu*, ikke kunne opløse den grundlæggende banalitet, der forbinder alt det normsættende med alt det kunstige, dvs. det tendentielt regelbundne med det konstant regelundergravende. Denne grundlæggende banalitet, som Vaneigem var på jagt efter inden for vitalismen og udtryksfriheden og derfor var totalt afsporet fra at kunne finde, har en legemliggørelse, som hverken er normsættende eller et kunstværk: Det er *ready-maden*, som Europas mest geniale kunstteoretiker, Jan Bäcklund, påviste for nyligt på skrift efter at have sagt det i sine foredrag og forelæsninger i 15-20 år.⁶

VI – DET AKUTTE 1 – Først nogle betragtninger vedrørende det præsensiske og det induktive ud fra Agambens *Brugen af kroppene* med en afstikker til et oversættelsesproblem på dansk

Jeg begynder med det, der burde undersøges efter metodeproblemet om induktion, nemlig termen *Anwesen* med "dens" verbalbøjning i participium præsens, *anwesend*, som i den anglo-romanske oversættelsesmåde muliggør en graduering og især en skruen op og ned for intensiteten i den ontiske struktur, der er på forskellig måde "samler" Heideggers Dasein-tænkning, så den hverken fremstår som tusind "plateauer" eller som en eller anden kakofænomologi.

Anwesen vedrører det præsensiske, som kan være mere eller mindre tilstedeværende, oscillerende eller pludseligt, så det åbner for den mærkelige og mærkeefterladende *Ereignis*, der hjemsøger Heideggers *Beiträge* til storfortolkernes ubehag (Reiner Schürmanns og Agambens ubehag f.eks.).

---

³ Som endda findes i dansk oversættelse: "Det uarticulerede eller tvisten selv", in J.F. Lyotard, *Om det sublime*, København: Akademisk forlag, 1994, s. 82-90.

⁴ Marcello Tari, *Non esiste la rivoluzione infelice – Il comunismo della destituzione* [Den ulykkelige revolution findes ikke – Destitutionens kommunisme], Rom: Derive/Approdi, 2017.

⁵ Jf. min "Homo Sacer afsluttet og genåbnet", *Visuel Arkivering # 07*, København: Billedkunstskolernes forlag, 2015, især s. 21-35.

⁶ Jf. Bäcklund, "Readymade and Fake – The Richard Mutt Case Reiterated", in: *Visuel Arkivering # 13*, København: Billedkunstskolernes forlag, 2018, s. 24-45.

Jeg er overbevist om, at det er den dimension, Celan straks fornam, måtte være en hovedknast i den måde, hvorpå fremdriften skulle foregå og oprindeligt nok også foregik i Heideggers tænkning af eksistens og væren, nemlig som intensitetsgiven eller intensitetsafhængig.

Begivenheder kan ikke udelukkende forstås ud fra deres *Anwesen*, ud fra den mere eller mindre insisterende måde, hvorpå de er til stede jf. an'et, som i dansk an/massende eller oversat i ved/blivende ligeledes på dansk. Da vi på dansk imidlertid har forsøgt at gøre Dasein til et forståeligt ord, ja endog genkendeligt ord som "tilstedeværen", så har vi fået alvorlige problemer med det præsensiske og dermed også med den forbindelse, der mere eller mindre kringlet skulle kunne berettiggø Dasein til at være modtageligt for en *Ereignis*, hvorfor en sådan væren-der, Da/sein, som det drejer sig om ved tænkningen af Dasein, selvom den ikke er noget, et fænomen, som findes, alligevel kommer i berøring med noget, der er givet dets måde at være i en verden på. Vi kunne kalde det en *fundamental berøring*, selvom vi ikke har noget grundlag hverken i Dasein-tænkningen eller for at sige dette lige nu og her.

På dansk er vi imidlertid konstant i en slags lavere eller lettere berøringskrise, såfremt vi ikke snart får sprogligt neutraliseret *Dasein* enten som englænderne har gjort ved at bevare den tyske term eller ved en afledt begrebsliggørelse som italienernes i *Esserci*, hvor ci'et er end mere dagligt og konstaterende eller *bekræftende* end det præfiksagtige *da* på tysk eller det suffiksagtige *là* på fransk. En væren-der med tryk på æ'et ville aldrig give den samme klarhed på dansk, men dog friholde det præsensiske (tilstedeværende) både i den bastardiserende form, Heidegger bruger, når der oscilleres mellem substantivet og verbalformen i infinitiv takket være det ganske uskønne "at væsne", *zu wesen*, og især ved fremtænkningen af det begivenhedsmæssige, der skal have indpodet præsens som mere end en nutid, nemlig som det akutte, der kun kan manifestere sig som en intensitet og som *noget* presserende. Heraf *nærværet* og *nærværende* på dansk, når *Anwesen* og *anwesend* skal oversættes...⁷

VII – DET AKUTTE 2 – Induktion med Schwung eller hvor er immanensen? Er den blevet hjemme, da det meste tog af? – Måske fordi reformismen er kommet til at inkludere dele af opstandene (Podemos, Syriza, Negri/Hardt)

Angrebet på Den Usynlige Komites Opus tre i engelsk oversættelse, *Now*, den 2. oktober på Columbia University (se: <http://blogs.law.columbia.edu/praxis1313/2-13/>) medfører, at ligesom den italienske oversættelse om nogle måneder udkommer også den danske oversættelse af *Maintenant* i en kontekst, der er varm og fuld af "interne modsætninger", dvs. i et klima, der er afgørende mærket af, at opstandene er ophørt, selvom denne vigtige dimension kun lige var fremme på Columbia under seminaret vendt mod Den Usynlige Komité, og det som en slags anelse i begyndelsen af Jackie Wangs indlæg (i øvrigt langt det mest seriøse af indlæggene den dag).

Den Usynlige Komité fremkom ved et opgør opad, dvs. mod staten, domstolene og politiet, men den er ikke opsat på eller beregnet til at svare på angreb fra baggården. Det så vi allerede for et par år siden, da Alberto Toscano angreb *Til vores venner* over mange sider på *Mute* og beskyldte Den Usynlige Komité for ikke at være ... venstrefløj. Det bliver et stort spørgsmål, om der kan skrives et bind fire efter Den Usynlige Komités tre bøger: *Den kommende opstand*, "Til vores venner", "Fra nu af". De sidste to er under udgivelse på dansk. I Italien udkommer de alle tre i ét bind i begyndelsen af året med en opdaterende indledning fra Den Usynlige Komité selv. Den indledning vil kunne give et fingerpeg om, hvilken fremtid, Den Usynlige Komité har tiltænkt det revolutionære arbejde under de vilkår, som denne tekst begynder at behandle her og nu ... på dansk.

Givet er det, at perioden med opstande i verden – rundt regnet 2010-2016 – har medført, at de latente konflikter mellem "kritikere af kapitalismen" indbyrdes er blevet gemt væk nede i potentialiteten eller blevet skrinlagte indtil sejren. Den kom ikke; i stedet viste det sig, at en række store økonomier som den kinesiske og den saudiarabiske samt to mellemstore militærmagter med en

---

⁷ Se bl.a. det fremragende kapitel V i Jacques Taminiaux, *Le fille de Thrace et le penseur professionnel – Arendt et Heidegger*, Paris: Payot, 1992.

meget spagfærdig økonomi, Rusland og Iran, var parate til at gøre alt for at tilintetgøre opstandene i Mellemøsten: At spendere store summer for de førstes vedkommende, mange soldater og materiel for de andre tos vedkommende, samt hvad Rusland og Kina angår, sætte deres vetoer ind i FN's Sikkerhedsråd over for alle forslag om våbenhvile fremsat af Røde Kors m.fl.: Aleppo måtte opgives efter tyrkisk støttet forræderi i december 2016,⁸ mens Ghouta blev gasset væk af Assadisterne selv (også her forhindrede de russisk-kinesiske vetoer, at redningsfolk kunne komme til og dokumentere de kontrarevolutionæres tilintetgørende fremfærd; det var i begyndelsen af 2018).

Så der er en offensiv i gang, hvis rækkevidde er uoverskuelig. Den kinesiske kapital og totalitarismes ekspansion forekommer at være uden grænser, eftersom "silkevejsretningen" omfatter Afrika og hele Middelhavsområdet ud over Central- og Sydøstasien, hvor kun Indien er sat på en slags *stand by*. Saudi-Arabiens undertrykkelse er mere demografisk bestemt: Tynde ud i de arabiske befolkninger, der er talstærke og oprørske, i første omgang Yemens og Ægyptens. Og så har det saudiske oliediktatur et stort problem: den arabisk talende offentlighed er uhyre meget større end, hvad den saudiarabiske undertrykkelse kan overkomme; heraf det nylige, meget dryppende mord på en arabisk journalist i Istanbul. Modsat den kinesiske, der kan terrorisere aviserne i Taipei, intimidere dem i Singapore (det er let nok) samt bortføre de 5-6 Hong Kong-forlæggere, som havde igangsat undersøgelser af formuedannelserne blandt kinesiske ledere, der jo alle kun har haft 20-25 år til at blive milliardærer eller mangemilliardærer i. Så den arabiske offentlighed fortjener at blive opsøgt fra revolutionært hold, det er umagen værd. Den kinesiske diaspora har uhyre vanskelige vilkår,⁹ selv diasporaerne fra Tibet og Xinjiang intimideres hele tiden eksempelvis med trusler, der fremsættes dagligt mod tilbageblevne eller udvandrede familiemedlemmer. Den fastlandskinesiske presse er selvfølgelig helt statsstyret, og de få organer, der får bevilget lidt "selvcensur" (ligesom i Europa under det oplyste Enevælde), vil gå efter at publicere velanskrevne og kommercielle "systemkritikere" som ... Zizek, Badiou og Negri, og det er jo værst for dem selv. (Negri har forsøgt at tale uden om dette: https://books.google.dk/books?id=v-5lQaHN_nEC&pg=PA196&lpg=PA196&dq=Toni+Negri+translated+into+Chinese&source=bl&ots=94arA25nX3&sig=nVe5rbO9RFAQEJwTtBJJ6ba202I&hl=da&sa=X&ved=2ahUKEwjfzIPrpfzdAhXR-ioKHRvhAM4Q6AEwAnoEAcQAQ#v=onepage&q=Toni%20Negri%20translated%20into%20Chinese&f=false).

Min første indskydelse i 2014, da Badiou begyndte at gå efter Simon Leys, en af de sinologiske forskere, der har kritiseret "kulturrevolutionen" (1966-76) og analyseret den som en intern bureaukratisk konflikt, og Badiou i stedet fremhævede kinesiske og andre kilder, der var underlødige eller alt for partielle til at forklare noget som helst om de år, var derimod, at nu vendte stalinismen tilbage i sin sidste form, maoismen, og at den derfor atter burde bekæmpes. Nu i 2018 er Badiou blevet overmodig og har publiceret en bog om bolsjevikernes Aprilteser i 1917 og det kinesiske kommunistpartis opfordring til udrensning i 1966 som de to historiske hovedbegivenheder inden for revolutionær praksis, så det er klart, at her har vi en fjende, der vil sætte alt ind på at genetablere den socialistiske statskapitalisme og falsificere ideerne om revolutionens form og indhold ved at trække de

---

⁸ Se min "De sammenviklede reaktioner og deres destitution: Revolution/kontrarevolution", i *Kultur & Klasse* # 126, 2019.

⁹ Jf. Ai Weiweis skæbne. Se diskussionen mellem ham og Liao Yiwu (forfatter og ven til afdøde Liu Xiaobo) i *Der Spiegel* #36, 2-9-2017 (altså efter Lius død). Heraf fremgår det, at Ai Weiwei er blevet "vendt" og angriber Lius støtter i Kina. Ai Weiwei har siden forsvaret sig ynkeligt over for kritikken om, at han modarbejder kinesisk systemkritik og i stedet tager sig af flygtningekrisen i Middelhavet: Han har selv været en flygtning sammen med sin deporterede far, nemlig fra den kinesiske "kulturrevolution", der jo retteligen blot var en interbureaukratisk udrensning, hvad Ai ikke gør opmærksom på i sin forsvarsartikel: "The refugee crisis isn't about refugees. It's about us", *The Guardian*, 2-2-2018. Vedr. omstændighederne omkring Ai Weiweis vending, se artiklen om regimets sædvanlige anklage også mod ham for skattesvindler: "Was wollen die?", i *Der Spiegel*, #15, 11-4-2011.

russiske 1917-erfaringer ned i skueprocessernes og selvkritikkens kinesiske helvede.¹⁰ Men der var en slags logik i dette: Rundet af den maoistiske kontrarevolution, hvad kunne man forvente af Badiou? Så da Toscano kom til, var det blot en slags knopskydning på en velkendt statskapitalisme-satsning.

Jeg havde slet ikke forestillet mig derimod, at en udløber af den operaistiske tradition og 1977-bevægelsen i Italien ville kunne udmønte sig i klokkeklar reformistisk demagogi, som i Judith Revels angreb på *Now* den 2. Oktober 2018. Og med argumenter, der er så velkendte fra alle revolutionens fjender siden 1789: De revolutionære fordrejer de unges hoveder, de er i virkeligheden ikke interesserede i det arbejdende folks vilkår, de gør det for at fremhæve sig selv osv. – Så negristerne – og Revel er vel deres dronning – er blevet rigtige politikere, venstrefløj og af samme slags som Enhedslisten eller måske endog Mélenchon, der i øvrigt er ved at springe ud som racist ligesom bevægelsen “Aufstehen” hos Die Linke, ledet af Sahra Wagenknecht, risikerer at gøre: Hende skal der holdes øje med, hun har begået et meget foruddiskonterende kontrarevolutionært træk med “Aufstehen”!¹¹ Og opsyn skal der selvfølgelig også holdes med de politisk set mindre ånder: Negri og Madrids bystyre, med Podemos, og selvfølgelig med Corbyn: Hvordan forholder de sig til fri indvandring? Det bliver det springende punkt, efter at opstandene er ophørt. Den tilbageværende katalysator for begyndende kapitalismekritik. En katalysator, der i øvrigt er ved at finde sin organisationsform: karavanen! – Flygtninge- og asylansøgerkaravaner i hele verden: Forén Eder!

Den eneste advarsel, jeg kan se, de revolutionære havde fået, var i *Multitude*-bogens fremhævelse af demokrati hele tiden. Og Den Usynlige Komité – uden eksplicit at lægge op til en proletarisk rådsstruktur eller lignende – er ikke demokratisk, selvom demokratikritikken blev neddroset i *Til vores venner* et enkelt sted. Og negristerne ser meget gerne, at der stemmes på Podemos (og på Socialistpartiets præsidentkandidat i Frankrig sidste år: Benoît Hamon),¹² så vi må vel vende os til at behandle Negri, Hardt & Co. på akkurat samme måde, som vi behandler Enhedslisten herhjemme, dvs. som kapitalismens anden valgmulighed: selvforvaltet udbytning på nationaldemokratisk grund.

VIII – VORT EGET BEREDSKAB – Den revolutionære konversation om anvendelser, cirkulation og totalitarisme (med et indskud om den kritiske krops genvordigheder)

De tre dages seminar i YNKB (København, 18-19-20 september 2018) giver anledning til mange overvejelser, ikke mindst vedrørende hvad der kan tænkes og hvad der skal tydeliggøres under den forberedende virksomhed. Jeg tager emnerne lidt i den rækkefølge, hvori de dukkede op.

VIII.1 – Anvendelsen af det revolutionære brud

Hvordan griber bruddet ind i “livsformerne”, dvs. i dagligdagen og i samkvemmet mellem deltagerne i det systemkritiske arbejde. Gradueringen af undertrykkelsen uden for de vestlige storbyer er ligetil: Bombeofre i Aleppo eller Ghouta, koleraramte i Yemen, indespærrede i den kinesiske Gulag, flygtninge på skibet Aquarius, papirløse bygningsarbejdere i Golfstaterne, befolkningen i Gaza stiller sig end ikke

---

¹⁰ De historiske hovedbegivenheder for tænkningen af revolution må ellers være Novemberrevolutionen 1918 i Tyskland og året med selvstyre i Barcelona og Cataluña 1936-1937.

¹¹ Jf. Nicola Abé og Timo Lehman: “Frisch geschlüpft – Die Linke weiß nicht, wie sie mit Sahra Wagenknechts Sammlungsbewegung umgehen soll. Es herrscht Chaos”, in *Der Spiegel*, # 39, 22-9-2018. Men kontrarevolutionen, der i sit væsen er reaktiv og derfor uden autonomi, har en foruddiskonterende mulighed, den berømte “præventive” strategi, der består i en forlodsundertrykkelse som den, fascisterne praktiserede mod landarbejderne i Po-sletten 1920-1921 og Kinas Kommunistiske Parti praktiserer nu i Xinjiang. – *Der Spiegel* undrer sig: “Nyudklækket”, men altså ikke trådt i kraft; et digitalt stormkorps af en slags. Hvilken “omgang” skal venstrefløjen have med det? – De er ellers som skabt for hinanden.

¹² En kort drøftelse af disse positioner findes i norsk oversættelse. Se Mona Chollet: “Hamons uklare utopi”, i *Le Monde diplomatique*, Oslo, marts 2017, s.12-13.

spørgsmålet om forberedelsen til revolution, eftersom den daglige kamp for overlevelse og undgåelse af den værste fornedrelse behøver alle de kræfter, de udsatte måtte kunne opbyde. Men hvad med frynsen af revolutionære i de vestlige storbyer (EU, USA, Canada, Japan)?

Paul B. Preciado har lagt op til, at eksperimenter med kroppens kønnethed radikaliserer forholdet til familien, omgivelserne, venner og partnere ved at stille spørgsmålet om normen og dens historie på en usædvanlig og intens måde: En selvforvaltet øgning af udsathed for samtidigt at kunne øge en kritisk dimension i tilværelsen. Det er fortsat *Da/sein*, en væren-der med en krop der er i live, sover, spiser, går omkring og deltager i mange udvekslinger, men det er også en *Da/sein* med en mindre selvfølgelig udgave af det tilstedeværende eller præsentiske, så der må bies en kende i førnævnte *Anwesen*, i nærværet, hvad der samtidig viser, at *Anwesen* er en tilstand uden et begreb, som kan legemliggøres messianisk eller repræsenteres demokratisk. – Det der bl.a. er vigtigt ved Paul B. Preciados virksomhed, er, at den kritiske omgang med kønnet samtidigt bliver en kritisk omgang med identiteten. Han vil naturligvis ikke sige: “som spansk mand mener jeg dette eller hint”, men heller ikke “som transperson mener jeg dette eller hint”. Der er noget ved denne transitivitet, der underbyder og undergraver det afsluttede ved identiteten. Det er ikke bare “som dansker”, der ryger sig en tur, men også “som kvinde”, “som mand”, der gør det. Spørgsmålet er, om også de samfundsborgeridentiteter, der ikke er normsatte, også ville kunne holde til en sådan transitivitet, eller om de ikke fortsat især skal hæge om de relationer til det tilstedeværende, der er dem mulige.

Heraf betydningen af termen bevægelse, *movement*, Luhuna var inde på i sit oplæg på YNKB. Altså ikke en bevægelse med en ledelsesstruktur, men en bevægelse der satser på opgavebestemte organisationsformer og hele tiden er parat til at diskutere, om opgavernes råderum og deltagerens beslutningsprocesser skal udvides, omlægges eller endog tidsbestemmes anderledes.

I den nuværende pause i opstandene er en “bevågenhed”, der er rettet mod de “indre linjer”, afgørende, for ellers kan vi miste flere revolutionære under vejs, fordi de i stedet retter deres opmærksomhed mod parlamenterne og massemediernes fejring af den etablerede politiks opdelinger mellem højre og venstre og lignende. Det er det, Enhedslisten satser på herhjemme, når den systematisk undgår enhver omtale af migrationens kosmopolitiske betydning og ligeledes enhver vurdering af de forgangne syv år med opstande, for i stedet begejstret at henvise til Jeremy Bernhard Corbys traditionelt reformistiske valgsejre i UK og Jean-Luc Mélenchons suverænetistiske (dvs. EU-“skeptiske”) *La France insoumise*, “Det ikke-underkastede Frankrig”. Fra Labour i England og de franske putinister skulle der så udgå noget, som havde med “venstrefløjens fremgang” at gøre ifølge utallige indlæg i dagbladet *Information* samt diverse talk-shows i DRTV. Men problemet med reformen er altid, at den er negationen af det globale: Venstrefløjen kan kun henvise til nationalstaten som ramme; der eksisterer ingen reformistisk internationalisme, og det har der ikke gjort siden Første Verdenskrig. Og det skyldes simpelthen, at enhver global løsning starter med pengenes afskaffelse og en distribution af verdens goder, der ikke tager hensyn til de etniske forventninger og demokratiske beslutningsprocesser, som Vestens politik bygger på. En revolution vil derfor også altid være en revolution *mod* den opfattelse af velfærd, demokrati og national selvstændighed, som venstrefløjen står for.

VIII.2

Er det revolutionære brud især et spørgsmål om anvendelse eller applikation, så er værdiproduktionen især et spørgsmål om cirkulation eller realisation. Det tilvebragte merarbejde skal transformeres efter at have opnået en materialitet (“Materialitet” iflg. den gamle) takket være teknologi og råvarer: Forvandlingen af merarbejdets “værdi” foregår gennem en realisering, og den kræver en pengeform. Prisen, lønnen og profitten er sådanne former. Vi lader lige spørgsmålet om *jordrenten* ude af betragtning (Marx havde da også tiltænkt den et selvstændigt bind umiddelbart efter *das Kapital*-bindet).

Disse former er cirkulationsformer om end på forskellige planer af økonomien, og de er alle sammen “politiske”. Derfor kaldte Marx forbindelsen mellem produktion og cirkulation for “politisk økonomi”, hvad såvel liberalistiske som stalinistiske og maoistiske økonomer altid har hadet. De sidste hadede den politiske økonomi, når de havde statsmagten, eftersom statskapitalismen

ideologisk set forudsætter en slags indoptagelse af al menneskelig aktivitet i "samfundet": Alle er produktive ud fra perspektivet om "socialisme i ét land", bortset fra de "korrupte" og de "dovne", der derimod er "parasitter". Intet er mere ideologisk end statskapitalisme, fordi fiktionen går på, at bureaukratiet her ikke lever af produceret merværdi: Bureaukratiet anser sig selv for en fælles brugsværdi, der tager sig af forvaltning og bogholderi, og som absolut ikke får overført "frugten af andres arbejde" i modsætning til i de privatkapitalistiske lande, hvis statsbureaukratier lever af beskatning af andres "levende arbejde". Fra Eugen Varga over Jacques Fradin til Xi Jinping vil man kunne finde mange udgaver af dette forsøg på at løsgøre værdispørgsmålet fra udbytningen.

Det politiske består så i, at såvel lønnen som prisen, men også profitten kan "politiseres". Lande som Ægypten og Iran har f.eks. en "politisk pris" på brød, mens reformistiske regeringer af de mere modige har forsøgt at styre borgerskabets "profitgrådighed" på forskellig måde, sædvanligvis ved enten formuebeskatning eller ved nationalisering af virksomhederne. På den afholdte 2018-Labour-kongres har Jeremy Bernhard Corbyns folk foreslået noget så "socialistisk" som at gøre virksomhederne 10% medarbejderejede, over en årrække ganske vist (det var tæt på!). Under overenskomstforhandlingerne i Danmark foregår der altid politiske manøvrer for at få fagforbundene til at vise "mådehold", og er det ikke muligt, så kan forligsmandens skitse altid hæves til lov af Folketinget, sådan som det er sket mange gange. Mere politisk bliver det ikke. Baudrillard har kaldt kapitalkommandoens tilstedeværelse i akkumulationen for "le cadavre en spirail", spiralliget, eftersom kun fantasien sætter grænser for de mange variationer af afgifter, bonus, gratialer, udsalg, kapitaloverførsler, kreditformer, låne- og afbetalingsordninger, som politikken tillader i cirkulationsprocessen. Og på et tidspunkt får spiralens bevægelse meget lidt at gøre med det præsterede merarbejde. Kan en kapital holde til en sådan meget udstrakt spiral, er det fordi den enten brødføder og reproducerer befolkningen ved at plyndre andre økonomier eller at den kan true befolkningen til at gå ned i levestandard, som det foregår p.t. i Venezuela. Det sidste medfører sædvanligvis udvandring, sådan som det er sket for alle de sammenbrudte afrikanske og arabiske diktaturer.

VIII.3 – Infrastruktur og totalitarisme.

Mikkel Bolt understregede lige fra begyndelsen, at kritikken af antifascisme skulle indgå i de tre dages konversation på YNKB. Og det er fordi, antifascismens projekt er genoprettelse af demokratiet og dermed af demokratiets stat. "Indtil landet atter er frit og kongen kan udpege landets regering", som det hed i målsætningen for Danmarks Frihedsråd, der som bekendt blev båret af et samarbejde mellem stalintro kommunister og John Christmas Møllers konservative under strategisk ledelse af en alt andet end partitro socialdemokrat, Frode Jakobsen. I Italien var de antifascistiske partisaner derimod ikke kongetro, men ønskede etableringen af en "Republik, der bygger på arbejde", hvori stalintro kommunister og pavetro katolikker kom til at udgøre de bærende kræfter. Antifascismen udgør i virkeligheden en parentes i de europæiske nationalstaters moderne historie; det afgørende spørgsmål vedrører totalitarismen. Det var Hannah Arendt, der så dette klart fra begyndelsen og forfattede ud over sit kæmpeværk om den totalitære udviklingsmulighed inden for europæisk stats- og kolonipolitik (og Rusland har siden Napoleonskrigene været en fast del af europæisk politik) også den hidtil modigste bog om Auschwitz og udryddelsen af de europæiske jøder og romaer i forbindelse med retssagen mod Eichmann i Jerusalem. Giorgio Agamben har i sit *homo sacer*-arbejde bygget videre på bl.a. Hannah Arendt, og især hans *Resterne fra Auschwitz (Homo Sacer del III)* må fremhæves her: Totalitarisme er desubjektivisering, svækkelse af artens mulighed for at agere. Undertrykkelsen i totalitære systemer er derfor også altid masseundertrykkelse. Og "fabrikationen af lig", som Arendt kaldte det med væmmelse på tysk fjernsyn, udgør den mulige afslutning på masseundertrykkelsens lejrssystem, som ofte begynder med enkelte personers "forsvinding", som en slags "corollarium" på den fase, hvor lejrsystemet etableres. Det nuværende eksempel er naturligvis det totalitære Kina, der i løbet af tre år har fået etableret et lejrssystem med 1,1 millioner fanger ud af Xinjiangs uighurbefolkning på ca. 10,5 millioner. Og med forsvinding af flere af de mere fremtrædende aktivister.

Forsvinding er en afgørende indgang til forståelse af, hvad desubjektivisering *begynder* med. Jean-Louis Déotte og Alain Brossat samlede i 1999 forskellige sagkyndige ud i forsvinding og

afholdt seminarer i Argentina, Chile og Brasilien. De udgav "akterne" i to antologier, der ud over de teoretiske spørgsmål også tog sig af andre lignende tilfælde fra Guatemala til Israel/Palæstina samt ikke mindst undersøgte den megen kunst, der efter de nævnte diktaturers sammenbrud havde forsøgt at behandle emnet "forsvinding". (Som bekendt er problemet fortsat akut i Argentina trods diverse regerings forsøg på at skrinlægge årene med "guerra sucia" (1974-1983), fordi så mange af de ca. 30.000 forsvundnes skæbne fortsat er uafklaret.)

Overgangen fra forsvinding til masseundertrykkelse kræver infrastruktur, og Ildikós indlæg på YNKB samt ikke mindst hendes tekst om "The Bulldozer State" er afgørende for at forstå,¹³ hvad der er under forberedelse i Xinjiang og på sigt i Kina og hele "Silkevejs"-området. Generelt indgår anlægsbyggeri i dominationsstrategier, hvor kontrollen med den ramte befolkning kan have forskellig prioritet. Men ingen stat underlægger sig territorier for ikke at beherske territoriet som sted. I den kinesiske bulldozer-stats tilfælde indebærer territorialiseringen, ligesom i tilfældet med Israels besatte Vestbred, at den oprindelige befolknings forhold til dets historiske lokaliteter opløses, så genkendelse og hjemstavn forsvinder, og den ramte befolknings sprog svækkes på sigt ved samme lejlighed.

IX – LØSGØRELSE – En krop uden for reformismen

Vanskeligheden ved angrebet på reformismen er, at den i grunden – som jeg har beskrevet det ved flere lejligheder – kun har eksisteret "rent" (men ikke uantastet) efter 1945 som en genopbygningskapitalisme i Vesteuropa og en lille smule i de centraleuropæiske lande, der var styret af stalinistiske kommunistpartier. Hvad angår selvforståelsen minder socialdemokratisk reformkapitalisme og stalinistisk statskapitalisme da også meget om hinanden, hvilket ses af de typer argumentationer, stalinistiske regimer som det kinesiske i dag fortsat bruger for at hævde despotiets berettigelse. Den slags selvlegitimering kan dog også forekomme inden for reaktionen, f.eks. blandt forsvarere af de emiratiske olediktaturer, ligesom det førhen blev brugt for at forsvare fascistiske lande som Italien, Tyskland og Spanien: "Der er også noget godt i Mussolinis Italien: togene kører til tiden, der er socialt boligbyggeri i storbyerne, og sumpene omkring Rom er blevet udtørret, så malariaen er forsvundet fra Agro Pontino"! Lige nu hører vi det i Spanien blandt dem, der hævder, at Francos lig ikke skal flyttes fra det mausoleum, der blev rejst for den spanske revolutions hovedbøddel: Franco har også "gjort noget godt". Så vor tids maoister, senfalangister, men også de danske "vlakker", socialdemokrater og folkeracister har alle "velfærd" skrevet på deres banner som allersidste bortforklaring efter, at alle andre argumenter har vist sig at være uholdbare.

Når dette er sagt, står den revolutionære kritik alligevel tilbage med et problem: Det er simpelthen ikke tydeligt nok i den daglige kritik af kapitalismen i verden, den være sig totalitær og kinesisk eller demokratisk og vestlig, hvad ophævelsen af kapitalforholdet indebærer. Og det skyldes, at flere argumentationer kræver mere arbejde. – Til en begyndelse spørgsmålet om illusionernes natur: Konstruktionen af illusionen er relateret til en forestilling, som den kan overskride; selve denne overskridelse – det transcendentale moment – kræver en projektion, som kan være allehånde. Den kan være en idé eller en idé om ideens nødvendighed; jeg er lige inde på dette forhold i Globalæstetikken og i indledningen til oversættelsen af Dømmekraften: I Globalæstetikken i forbindelse med en første inddragelse af Scaravelli, hvis *Scritti kantiani* Gianni Carchia gjorde os alle opmærksom på i sin tid, og i min oversættelse af Dømmekraften i forbindelse med den "tilmening", *ansinnen*, som Jean-François Lyotard analyserede bl.a. når han forsøgte at få placeret den *kommunistisk/kommunale sans, sensus communis*. De politiske illusioner inddrager begge disse dimensioner: både spørgsmålet om en idé tilstedeværelse, der sædvanligvis stivner som partiideologi, og spørgsmålet om en eidetisk tilskrivning af "min" idéns bæredygtighed til alle eller mange andre. At det sidste sker, skyldes en blanding af

---

¹³ Jf. Ildikó Bellér-Hanns fundamentale artikel "The Bulldozer State – Chinese Socialist Development in Xinjiang", i *Ethnographies of the State in Central Asia*, Madeleine Reeves, Johan Rasanayagam og Judith Beyer ed., Bloomington: Indiana University Press, 2014, s. 173-197.

identifikation med ideen og en følelse af, at overbevisningens fylde må have med en "sandhed" at gøre, dvs. med en selvudfyldende plads i et ræsonnement at gøre. Edith Stein kaldte tilstanden "Zumutung", da hun så småt var på vej fra indføling til tro. Og det har at gøre med at vende vrangen ud på en empatisk drift, som vi alle kender og for få år siden oplevede i forbindelse med den fransk-spanske "indignation", som de usynlige behandler kritisk i *Til vores venner*, men ikke kan få placeret rigtigt.

I *L'économie libidinale* begyndte Lyotard med netop dette for at få indkredset den indignation, der angiveligt havde drevet den unge Marx. For fornemmelsen af "verdens uværdighed" ligger givetvis mellem en dyb ontisk forpligtigelse på den gensidige, som er meget svær at kvalificere politisk uden patos (Lyotard mente, at det fungerede som et Möbius-bånd), og en moralsk følellestilstand, som vi kender den fra Kants anden kritik og fra den sidste Foucaults "hermeneutik for selvet". Men på grund af førnævnte manglende pasform giver Marx sig til at begrunde den pågældende følellestilstand antropologisk og gør det ved en indskrivning af sin kapitalkritiks grundlag i eksistensen af et *Gemeinwesen*, dvs. et "fællesskabsvæsen" (Parisermanuskripterne 1844), der så skulle kunne vendes til opgørstrang.¹⁴ Og opgørstrangen kræver så atter, at konflikter kan få oparbejdet eller ligefrem bare finde en begrebsverden, de revolutionære kan benytte. I mange år har indsigterne her pendlet mellem et æstetisk fællesskab som hos Kant og en social værenstilstand hos Marx, hvor *socius* defineres historisk og "oikonomisk" gennem forekomsterne af oprindelige fællesskaber fra matriarkatets urkommunisme (Engels) til den russiske mir (Vera Zasulich).

I *Le différend* analyserer Lyotard, hvorfor opgørstrangen ikke fungerer "rent", men kan approprieres næsten frit af såvel totalitær som demokratisk politik. Det er en meget åben fremstilling, eftersom den skulle være fulgt af en slags sætningslogik, en teori om artikulation, der kunne have godtgjort, hvorfor det var muligt at komme fra opgørstrangen til et udsagn, der kunne fastholde hele det argumentativt meget radikale forløb. – Jeg har oversat en skitse til dette forløb: Det er slutteksten til min udgave af Lyotards *Om det sublime* (1994): "Det uartikulerede eller tvisten selv", som også er et forsøg på at lave en fundering af baggrunden for artikulations"driften" og lægge den i barndommen. – Men hvordan skal det artikulerede så lyde? For ingen kan tro, at den revolutionære tanke blot har et sprogligt udtryk, der ligger ubenyttet hen (mere eller mindre "nede" i det potentielle) og venter på, at den nævnte tanke italesætter det. Der må være noget her, der har med tilegnelse af sproget at gøre; både parodisk som de autonome gjorde i 1977, men også ubønhørligt utvetydigt, som manifesternes forfattere har kunnet fremskrive det gennem tiden. Og samtidigt med en tilstedeværelse af et selv, sådan som Paul B. Preciado forstår at indlejre det præsentiske og selvet i en og samme fortælling. Det er ikke en bekendelse overhovedet, men i stedet en overbevisning, ingen kan identificere sig med, men som vedrører alle, fordi den har krævet så megen møje for at nå så langt i tænkningen og i den kropslige tilpasning til tænkningen. En slags *ansinnen* og *Zumutung* på vrangen, vredet og elastisk samt hærdet (hærdet elastik...?) af en lang række undersøgende viljeshandlinger. Preciados er ikke en alternativ bevidsthed, men det er en alternativ aktion og en helt anden eksistens, der undersøges og sprogliggøres *løbende*. – Personligt har jeg ikke set mage.

X – DET NYE SKÆRINGSPUNKT: BØDLERNES STRAFFRIHED I DAG – Situationen ved årsskiftet: eftergiveness over for forfølgelserne eller forberedelse af de kommende opstande. Et nyt dobbeltemne for (nedgangs)tiden: Impunity-analysen og tyrannicidiet.

X.1

---

¹⁴ Som i *Den Hellige Familie* kaldes gangen fra en social "nød" til en historisk eller ontologisk "nødvendighed", der på mange måder er skruet sammen ligesom Heidegger gør ved gangen fra instrumentet til teknikken, hvorved en generalisering i analysen kommer til at svare til en stigningen i det bindende ved det filosofiske ræsonnements fremadskridende kausalitet. Og det er vel, når alt kommer til alt en hegeliensk vane, hvad logik angår.

Gabet mellem det dagspolitiske billede af verdenssituationen, som næsten intet har at gøre med, hvad massemedierne viser (det skulle da lige være brandene i Sverige og i Californien), og den "arkæologi af ontologien", som homo sacer-arbejdet endte med i det niende bind (*Homo Sacer IV,2*), skal fortsat udfyldes teoretisk og praktisk ved organisationer, møder, aktioner og kunst. Seneste mere omfattende, teoretiske forsøg er indtil videre Den Usynlige Komité's meget vigtige vurdering af de franske erfaringer efter opstandene i april 2016, *Maintenant*, der udkom i forsommeren 2017 og hvis engelsksprogede oversættelse som sagt blev gjort til genstand for en mere eller mindre forenet mistænkeliggørelse på Columbia, 2. oktober.

Det bliver herefter vigtigt at få etableret et mere fokuseret organ, dels på de skandinaviske sprog og dels på engelsk, som kan holde de teoretiske og praktiske satsninger ved lige, og samtidigt gå efter de diktatoriske og totalitære forfølgelsesapparater i lande som Saudi-Arabien, Rusland, Ægypten, Emiraterne og Kina. – For straffrihed for bødlerne er en pest, der spreder sig som en løbeild. Den begyndte – atter forebyggende – i Bagdad 2003 og fortsatte som en slags altomfattende undertrykkelsesregel i Homs, Aleppo og Damaskus med forfølgelsen af befolkningen i Gaza som et konstant memento. Og medier og publikum vender sig meget hurtigt til *impunity*, det hæsligste af alle paradigmer, og fortsætter som ingenting var hændt med at rejse til Ægypten, Tyrkiet, Emiraterne, Kina. – Mens dette skrives er det amerikanske senat med sit republikanske flertal ved at gå til i realpolitiske og finansielle overvejelser. Skal det tillade prinsen med "den rygende sav" at fortsætte sin bøddelvirksomhed hjemme og sit folkedrab i Yemen til gengæld for anskaffelsen af amerikanske våben m.m., eller skal en enkel straffrihed stoppes, her ved sagen omkring drabet på den arabiske columnist fra *Washington Post*.

X.2

Foranlediget af de Gule Vestes opstand i Frankrig har andre af verdens opstandsdeltagere kommenteret den franske bevægelse og sammenlignet den med deres egen, med Occupy, Cataluña, Aleppo eller Maidan. Et af de mest gribende og dog analytiske vidnesbyrd kan læses i de syriske revolutionæres tekst "Les peuples veulent la chute des régimes":¹⁵ Her mærker man den dirrende, men magtesløse vrede over statsmændenes fremfærd og almagt. Det skelsættende ved magtens totale straffrihed i verden. Man mærker den også hos Carla Del Ponte, den afgåede chefanklager fra Krigsforbrydertribunalet i Den Haag, der blev interviewet over mange sider i *Der Spiegel*, 24-11-2018, betitlet "Ondskaben lurder, den snor sig, den hugger til, den er hurtigere end man ville have tiltroet den" (s.134-137). Samtalen med *Der Spiegels* redaktør Romain Leick i Ascona, Schweiz, gennemstrømmes af den fornemmelse, vi alle har: Hvilken forskel mellem 90'ernes og de allerførste 00'ers forfølgelse og arrestation af krigsforbrydere fra det tidligere Jugoslavien og dagens "Strafflosigkeit" for endnu mere ihærdige og blodtørstige kriminelle som Assadregimets folk og allierede. Og Dal Ponte og hendes 600 medarbejdere i Den Haag har (mellem 2011 og 2017) samlet alt materialet ind til den store proces mod de syriske bødler, men der mangler "den politiske vilje" til at gennemføre en sådan meget omfattende retssag, der ville involvere Rusland, Iran og Kina. Dal Ponte nævner kun Putin som den, der straks ville blive indkaldt. Og hverken hun eller hendes medarbejdere fik nogensinde tilladelse til at rejse ind i Syrien, så de måtte interviewe ofrene udenfor, i Libanon, Tyrkiet og Jordan. "Jeg havde aldrig troet, at vi endnu en gang ville synke så dybt", konkluderer Dal Ponte. – Det er denne forbløffelse, de syriske revolutionære kalder den det "hallucinerende", der er ved at gennemtrænge hele politikken i verden, langsomt, men sikkert. Og den gennemstrømmer de Gule Vestes aktioner, og den ramte også Rådhuspladsen i København den 10. december (2018) til Mellemløselig Samvirkens meget velbesøgte demonstration "Nu er det nok". Men statsmændene er naturligvis aldeles uanfægtede, for det skummende raseri mangler ethvert middel til at gennemføre blot den fromme hensigt at stille f.eks. Assad, Putin, Xi eller den saudiarabiske Prins Ben Sav for en dommer. Vi er nået ud over den juridiske fase. *Vi er nu i det militære tyrannidium*. – Man kunne kalde det dobbeltnaturen ved statslig straffrihed: Magtfuldkommenheden gør statens ophævelse

---

¹⁵ I lundi.am – Lundi Matin #169, 14-12-2018: "Folkeslagene vil regimernes fald" under udgivelse på dansk i en antologi om opstanden i Frankrig.

hyperaktuel, ubærlig aktuel, en hjemsøgelse, et spøgelse, der er der hele tiden, over alt. Det er derfor, at vidnesbyrdet fra Aleppo og Ghouta *hele tiden* skal med, eller vidnesbyrdet fra Gaza og den besatte Vestbred, eller fra Tibet og Xinjiang.